

Hemlöshetsplan för Göteborgs Stad 2020-2022

Förslag till styrelsen för Förvaltnings AB Framtiden

Styrelsen föreslås besluta:

Att tillstyrka remissen med nedanstående synpunkter

Att förklara punkten omedelbart justerad

Sammanfattning

Förvaltnings AB Framtiden har ombetts att lämna synpunkter på förslaget till reviderad hemlöshetsplan för Göteborgs Stad 2020-2022.

Förslaget till ny hemlöshetsplan fokuserar särskilt på att förebygga hemlöshet och på att säkra tillgången på bostäder för hemlösa personer.

Bolaget ställer sig positiva till förslaget men vill framföra vikten av att inkludera privata hyresvärdar i arbetet med åtgärderna för att få bättre effekt. Vi vill understryka att koncernens viktigaste bidrag till att uppnå målen i planen är att tillföra fler bostäder i staden.

Ekonomiska konsekvenser

Åtgärden att ersätta blockförhyrda kategoribostäder med integrerade bostäder skulle kunna innebära ökade kostnader för förvaltning av koncernens bostadsbestånd då det kan innebära ökat behov av kontakt med stödpersonal och Fastighetskontoret.

Barn-, jämställdhets- och mångfaldsperspektivet

I januari 2020 blir FN:s konvention om barns rättigheter till svensk lag. Det innebär ett skärpt ansvar för staden att inga barn ska leva i hemlöshet och inga barnfamiljer vråkas. Ett bra och tryggt boende har en direkt koppling till barnens rätt till en bra levnadsstandard och en trygg uppväxtmiljö. Ett arbete mot de mål som planen innehåller är således en viktig del av stadens och vårt arbete för att omhänderta lagen.

Planen visar att hemlösheten bland kvinnor ökar. Eftersom fler kvinnor än män bor med sina barn kan ett ökat fokus på att minska hemlösheten för kvinnor och minska antalet vräkningar där barn är inblandade också innebära att fler kvinnor får bättre livsvillkor.

Miljöperspektivet

Bolaget har inte funnit några aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Omvärldsperspektivet

Socialstyrelsen presenterade i slutet av 2017 en nationell kartläggning av hemlösheten i Sverige. Studien visade att männen är i majoritet men att antalet hemlösa kvinnor ökar. Drygt en tredjedel av alla hemlösa är föräldrar med barn under 18 år. Det är vanligare att kvinnor bor med sina barn än att män gör det vilket innebär att en ökad hemlöshet bland kvinnor också leder till fler barn som lever i

hemlöshet. Studien visar också att den vanligaste faktor som bidragit till föräldrarnas hemlöshet var att de inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 10 april 2019 att ge i uppdrag till Fastighetsnämnden att ta fram ett förslag på reviderad hemlöshetsplan och att den nu gällande hemlöshetsplanen (2015-2018) förlängs att gälla även under 2019. Kommunfullmäktige beslutade sedan den 24 april att ett särskilt fokus i den kommande hemlöshetsplanen ska ligga på att motverka vräkningar av barnfamiljer och den akuta hemlösheten bland barnfamiljer.

Förslaget till ny hemlöshetsplan fokuserar särskilt på att förebygga hemlöshet och på att säkra tillgången av bostäder för hemlösa personer. Jämfört nu gällande plan har barnperspektivet förtydligats och förstärkts, ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelse tydliggjorts och planen förtydligats avseende vikten av samverkan mellan idéburna organisationer, statliga myndigheter och fastighetsägare.

Göteborgs Stads senaste kartläggning av hemlösheten visar att den totalt sett har minskat sedan nu gällande hemlöshetsplan antogs 2015. Den visar också att de vanligaste orsakerna till hemlöshet är missbruk och psykisk ohälsa. Därefter följer personer som saknar förankring på bostadsmarknaden, exempelvis nyanlända. Även våld i nära relationer är en vanlig orsak till hemlöshet där de flesta är kvinnor med eller utan barn.

Kartläggningen av hemlösheten i Göteborg visar också att antalet lägenheter som förmedlas till stadens hemlösa har ökat, att fler barn har fått en fast bostad, att det är färre barn som berörs av avhysning i Göteborg och att den strukturella hemlösheten – hushåll i hemlöshet som saknar social eller medicinsk problematik - ökar. Detta förklaras främst av bostadsbristen i staden.

Förslaget till ny hemlöshetsplan utgår från uppföljningen av den tidigare planen och innehåller ett övergripande mål, fyra mål och fyra strategier för att minska hemlösheten. För varje strategi finns ett antal åtgärder som ska genomföras för att förverkliga planens mål. Framtiden står inte som huvudansvarig för någon åtgärd men däremot som samarbetspart. Nedan framgår planens fyra strategier och de åtgärder där Framtiden står med som samarbetspart.

1. Förebygga hemlöshet
 - Ta fram riktlinjer för hushåll som riskerar att avhysas
2. Möta den akuta hemlösheten
3. Steget vidare till egen bostad
 - Effektivisera användningen av lägenheter inom den sekundära bostadsmarknaden
 - Utveckla modellen för bostad först
4. Bostadsförsörjning för alla
 - Säkra tillgången till bostäder för särskilda grupper
 - Ta fram en handlingsplan för anvisade nyanlända i genomgångsbostäder efter 4 års boende

Förvaltnings AB Framtidens synpunkter

Bolaget ställer sig generellt positiva till innehållet i planen men efterfrågar ökad tydlighet kring hur privata fastighetsägare ska involveras i arbetet med att förverkliga planen. I de åtgärder där Framtiden utpekats som samarbetspart kommer koncernen att bidra med synpunkter inom ramen för vårt deltagande i det kommande operativa arbetet med planen.

Bolaget har i övrigt följande synpunkter:

Strategi 1 – Förebygga hemlöshet

Planen lyfter att trångbudda familjer och familjer som bor i oriktiga hyresförhållanden lever med en ökad risk för att hamna i hemlöshet. Samverkan med hyresvärdar är angelägen och bolaget menar att socialtjänsten aktivt bör verka för att samverkan kommer till stånd. Här är det viktigt att även få med de privata hyresvärdarna i arbetet. Även i de riktlinjer som ska tas fram gällande hushåll som riskerar att avhysas bör förtydliganden göras gällande hur de privata hyresvärdarna ska involveras i det vräkningsförebyggande arbetet. När det gäller skrivningen kring att förhindra avhysningen av äldre personer står stadsdelsnämnderna som ansvariga. Här ser gärna Störningsjouren att de kan vara behjälpliga vid framtagande av rutiner då många i denna målgrupp finns bland de äldre de träffar i sina ärenden.

Strategi 3 – Steget vidare till en egen bostad

Förslaget innebär att ersätta blockförhyrda lägenheter inom Framtidens bestånd med integrerade bostäder istället, vilket kan innebära en ökad arbetsinsats för bostadsbolagens personal. Många gånger är det bostadsbolagens personal som upptäcker när boendesituationen inte fungerar. Med fler integrerade bostäder kan antalet kontaktytor med tex Fastighetskontoret och socialtjänsten öka. Fler kontaktytor kan också innebära att samarbetsprocesserna behöver ses över för att minska risken för vräkningar.

För utvecklande av modellen Bostad först står Social Resursnämnd och Fastighetsnämnden som ansvariga. I det fortsatta arbetet med att utveckla modellen ser vi gärna att representanter från fastighetsbolag inklusive Framtiden också deltar.

Strategi 4 – Bostadsförsörjning för alla

I planen framgår att den strukturella hemlösheten, dvs den som inte beror på social eller medicinsk problematik, har ökat i Göteborg. Det beror framförallt på situationen på bostadsmarknaden där antalet nya bostäder som byggts inte legat i fas med befolkningsökningen i staden. Att öka takten i bostadsbyggandet och bidra med nya bostäder till staden är därmed Framtidenkoncernens viktigaste bidrag för att målen i hemlöshetsplanen ska nås. För att möjliggöra detta och få kraft i strategin behöver det tas fram fler detaljplaner och markanvisningar.

Förvaltnings AB Framtiden

Terje Johansson
VD och koncernchef

Anna-Karin Trixe
Stabschef

Bilagor

1. Hemlöshetsplan 2020-2022, Göteborgs Stad, remissversion

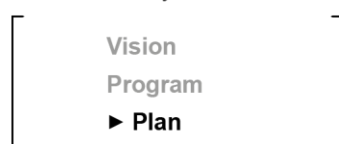
Hemlöshetsplan 2020–2022

Göteborgs Stad

2019-09-02

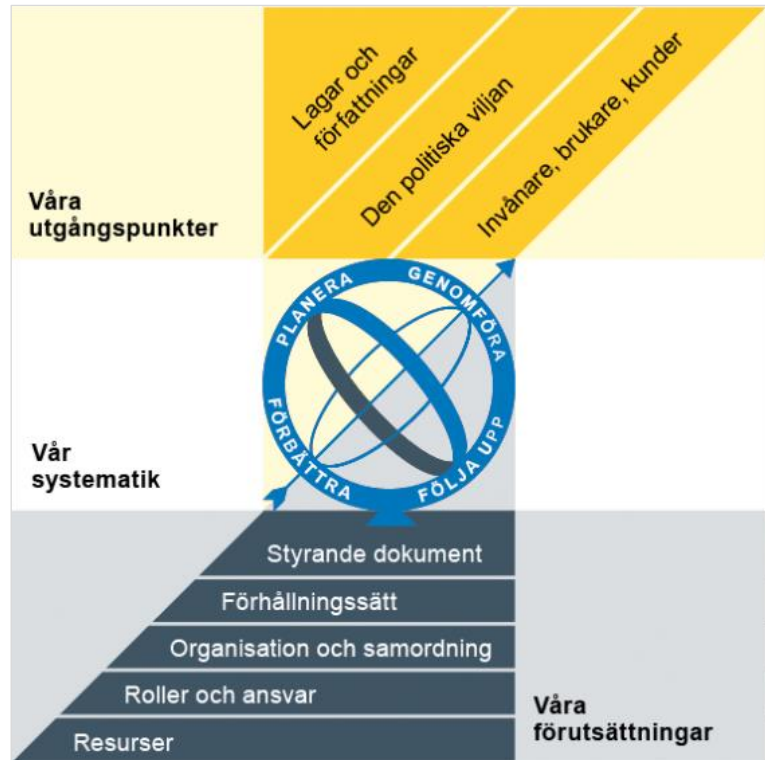
Remissversion

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

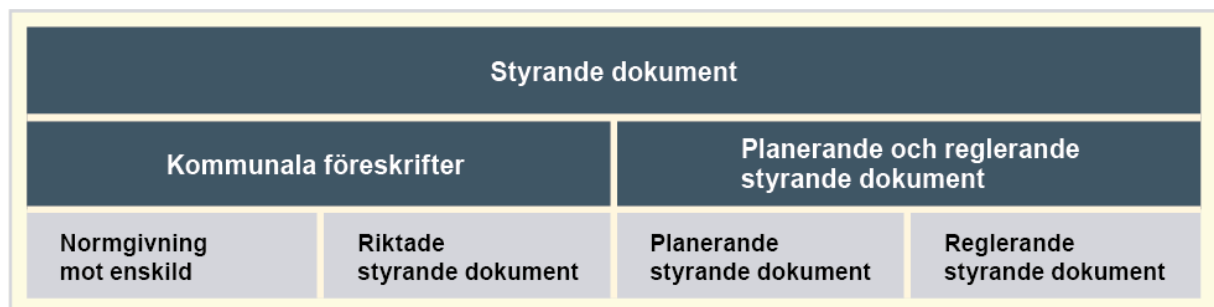

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Inledning	6
3	Definition av hemlöshet	8
3.1	Akut hemlöshet – situation 1	8
3.2	Institutionsvistelse och kategoriboende – situation 2	8
3.3	Långsiktiga boendelösningar – situation 3	8
3.4	Eget ordnat kortsiktigt boende – situation 4	8
3.5	Följande målgrupper ingår inte i definitionen	8
4	Hemlöshetsplanen	9
4.1	Planens vision, mål och strategier	9
4.2	Syftet med hemlöshetsplanen	10
4.3	Vilka organisationer omfattas av planen?	10
4.4	Planens giltighetstid	10
4.5	Barnperspektiv, jämställdhet och mångfald	10
4.6	Ekonomiska konsekvenser	11
4.7	Uppföljning av planens mål	11
4.8	Andra styrande dokument	12
4.9	Hemlöshet i ett omvärldsperspektiv	12
5	Handlingsplan	13
6	Strategi 1 – Förebygga hemlöshet	14
6.1	Utveckla insatser för att förebygga hemlöshet	14
6.2	Ta fram riktlinjer för hushåll som riskerar att avhysas	15
6.3	Förhindra avhysning av äldre personer	16
6.4	Utveckla boenderådgivningen	16
7	Strategi 2 – Möta den akuta hemlösheten	17
7.1	Utveckla det uppsökande arbetet	17
7.2	Tillhandahålla nödbiståndsboenden med värdig kvalitet för strukturellt bostadslösa barnfamiljer	18
7.3	Utveckla planering och samordning för en mer långsiktig boendelösning ...	18
7.4	Utveckla metoder för att personer i långvarig hemlöshet får hjälp med sysselsättning	19
8	Strategi 3 – Steget vidare till egen bostad	19
8.1	Effektivisera användningen av lägenheter inom den sekundära bostadsmarknaden	20
8.2	Utveckla modellen Bostad först	20

8.3 Samordna insatser vid utskrivning från sjukhus	21
8.4 Samordna insatser vid utskrivning från häkte, fängelse eller behandlingshem	22
9 Strategi 4 – Bostadsförsörjning för alla.....	23
9.1 Säkra tillgången till bostäder för särskilda grupper	24
9.2 Ta fram en handlingsplan för anvisade nyanlända i genomgångsbostäder efter 4 års boende	24
9.3 Planering och uppföljning	25
9.4 Utveckla kartläggning av hemlöshet	25
Bilaga 1 – Kartläggning av hemlöshet 2019 och uppföljning av hemlöshetsplan 2015–2018	26
1. Kartläggning av hemlöshet	26
2. Uppföljning av hemlöshetsplan 2015–2018	27

1 Sammanfattning

Kommunen har ett ansvar för planering och genomförande av bostadsförsörjning för alla göteborgare och socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Arbetet med att bekämpa hemlöshet är därmed både en bostadspolitisk och en socialpolitisk fråga, men berör även andra områden som integration, arbetsmarknad samt hälso- och sjukvård. Orsakerna till hemlöshet är många och komplexa, ytterst behövs ett kraftigt ökat bostadsbyggande för att bekämpa hemlöshet.

Kommunfullmäktige antog den 7 maj 2015 strategi och plan mot hemlöshet 2015–2018 och uppdrog till fastighetsnämnden att samordna genomförandet av planen. Av utvärderingen framgår att merparten av planens aktiviteter är genomförda, men att arbetet mot hemlöshet inte kan ses som avslutat. Kommunstyrelsen beslutade den 10 april 2019 att lämna ett ingångsättningsbeslut till fastighetsnämnden att ta fram en reviderad plan mot hemlöshet och att den nuvarande hemlöshetsplanen (2015–2018) förlängs att gälla under 2019. I kommunfullmäktige den 24 april 2019 beslutades vidare att ett särskilt fokus i kommande hemlöshetsplan ska ligga på att motverka vräkningar av barnfamiljer och den akuta hemlösheten bland barnfamiljer. Hemlöshetsplanen ska slutligen antas av kommunfullmäktige.

Göteborgs Stads senaste kartläggning av hemlöshet i april 2019 visar att årets resultat är det lägsta sedan hemlöshetsplanen antogs av kommunfullmäktige 2015, vad gäller antalet hushåll, vuxna och barn i hemlöshet. Totalt är 3 068 hushåll med 3 489 vuxna och 1 526 barn hemlösa. De mest förekommande orsakerna till att personer är hemlösa är missbruk och psykisk ohälsa. Därefter följer personer som saknar förankring på bostadsmarknaden, exempelvis nyanlända. Även våld i nära relationer är en vanlig orsak till hemlöshet där de flesta är kvinnor med eller utan barn. Över hälften av alla hemlösa hushåll och barn bor i långsiktiga boendelösningar. I akut hemlöshet finns 252 barnfamiljer och 618 barn som bor i tillfälliga boendelösningar. Av dessa saknar 83 procent social problematik, nästan alla är födda utomlands och de flesta har invandrat från länder utanför Europa.

Hemlöshetsplanen för 2020–2022 fokuserar särskilt på att förebygga hemlöshet och på att säkra tillgången av bostäder för hemlösa personer. Barnperspektivet har förtydligats och förstärkts för att trygga barns uppväxtvillkor. Planen anger en tydlig ansvarsfördelning mellan nämnder och styrelser och understryker vikten av en nära samverkan med idéburna organisationer, statliga myndigheter och fastighetsägare. Genomförandet av planen ska följas upp genom kartläggningar och i den ordinarie uppföljningsprocessen.

Hemlösheten har minskat trots befolkningsökning och bostadsbrist, men mycket arbete återstår för att nå visionen om en stad utan hemlöshet. Hemlöshetsplanen sätter upp tydliga mål för stadens fortsatta hemlöshetsarbete och det övergripande målet är att hemlösheten ska minska under planperioden. Planens fyra strategier är: förebygga hemlöshet, möta den akuta hemlösheten, steget vidare till egen bostad och bostadsförsörjning för alla.

PLANENS MÅL

ANTALET PERSONER SOM BEFINNER SIG I AKUT HEMLÖSHET SKA MINSKA

- SÄRSKILT PRIORITERAT ÄR ATT MINSKA ANTALET BARN I AKUT HEMLÖSHET

ANTALET PERSONER SOM VRÄKS FRÅN SIN BOSTAD SKA MINSKA

- AMBITIONEN ÄR ATT INGA BARN SKA BEHÖVA VRÄKAS

ANTALET PERSONER SOM SKRIVS UT FRÅN SJUKVÅRD, FÄNGELSE ELLER BEHANDLINGSCENTRUM OCH SAKNAR BOSTAD SKA MINSKA

ANTALET HEMLÖSA PERSONER SOM KOMMER VIDARE TILL EN EGEN BOSTAD SKA ÖKA

2 Inledning

Hemlöshet representerar en av de mest extrema formerna av utanförskap och fattigdom. I gruppen hemlösa personer finns numera en lägre andel som har missbruk och psykisk ohälsa, problem som traditionellt har associerats med hemlöshet. Detta är särskilt tydligt bland kvinnor och föräldrar till barn som är födda utomlands. Missbruk och psykisk ohälsa är dock fortfarande en betydande problematik i gruppen som helhet.

Kommunens ansvar i hemlöshetsfrågan befinner sig i skärningspunkten mellan bostadsförsörjning och socialtjänst. Kommunen har ett ansvar att planera för en bostadsförsörjning för alla kommuninvånare samtidigt som socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Det behövs både individuella insatser och strukturella åtgärder inom den generella bostadsförsörjningen för att möta hemlösa personers bostadsbehov.

Rätten till bostad är stadgad såväl i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna som i svensk grundlag. I regeringsformen 1 kap. 2 § första stycket, anges följande: *Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet.*

De senaste 10 åren har befolkningen i Göteborg ökat med drygt 70 000 personer och trots bostadsbrist är antalet hemlösa det lägsta på många år, detta visar stadens senaste kartläggning i april 2019. Över hälften av alla hemlösa hushåll och barn bor i långsiktiga boendelösningar, exempelvis i lägenhet med kommunalt kontrakt som kan övertas efter viss tid. De mest förekommande orsakerna till att personer är hemlösa är missbruk och psykisk ohälsa samt bristande förankring på bostadsmarknaden. Även våld i nära relationer är en vanlig orsak till hemlöshet där de flesta är kvinnor med eller utan barn. Den akuta hemlösheten minskar också och närmar sig 2015 års nivå, innan den stora flyktingströmmen.

Hemlöshetens utveckling i Göteborg, och även nationellt, visar på att andelen hushåll i hemlöshet som saknar social eller medicinsk problematik ökar (strukturell hemlöshet). Den strukturella hemlösheten förklaras främst av situationen på bostadsmarknaden och att bostadsbyggandet inte hållit jämna steg med befolkningsutvecklingen. Hushåll med sämre ekonomiska förutsättningar samt bristande förankring och kontaktnät hamnar ofta i olika tillfälliga boendelösningar, inte sällan i trångbodda miljöer. Avsaknad av en egen bostad är en försvårande omständighet för nyanländas möjlighet till integration. Bostadsbristen gör det därmed svårare för kommunen att nå målen i arbetet för en mer jämlik stad. Lösningen på den strukturella delen av hemlösheten står inte att finna inom socialtjänsten. Istället behöver lösningarna ta sin utgångspunkt i den generella bostadsförsörjningen.

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun planera för bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla kommuninvånare att leva i goda bostäder. Göteborgs Stad har fastställt riktlinjer för bostadsförsörjning, vilka under året (2019) kommer att revideras. En viktig utgångspunkt i arbetet blir fördjupade analyser och strategier för att säkra tillgången av bostäder för hushåll som idag har en svag ställning på bostadsmarknaden. Det handlar dels om att öka byggtakten generellt, men även att utveckla bostadsförsörjningen för att fler hushåll med lägre inkomster får tillgång till en bostad.

Kommunfullmäktige antog den 7 maj 2015 Göteborgs Stads strategi och plan mot hemlöshet 2015–2018 och uppdrog till fastighetsnämnden att samordna genomförandet av planen. Kommunfullmäktige godkände den 25 april fastighetsnämndens rapport: Utvärdering av Göteborgs Stads strategi och plan mot hemlöshet 2015–2018. Arbetet utifrån hemlöshetsplanen kan inte ses som avslutat, men mycket har uppnåtts inom ramen för arbetet med planen. Fler lägenheter har förmedlats till stadens hemlösa,

vilket har möjliggjort att många barn har fått en fast bostad. Det är nu färre barn som berörs av avhysning i Göteborg. Göteborg är störst i Sverige när det gäller metoden Bostad först för personer med missbruk eller psykisk ohälsa och lång tid i hemlöshet. Att hemlösheten inte har ökat under planperioden trots befolkningsökning och bostadsbrist får anses vara positivt, men mycket arbete återstår för att nå visionen om en stad utan hemlöshet. Läs mer om stadens arbete mot hemlöshet på goteborg.se

3 Definition av hemlöshet

Göteborgs Stad utgår från Socialstyrelsens definition av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Definitionen omfattar fyra olika situationer som personer kan befinna sig i för en kortare eller längre tid. Definitionen är bred och rymmer en stor spännvidd av målgrupper, från personer som bor i offentliga utrymmen eller utomhus till hushåll som bor i vanliga lägenheter med kommunala kontrakt med möjlighet till överlåtelse av hyreskontraktet.

3.1 Akut hemlöshet – situation 1

Person som är hänvisad till akutboende, härbärke, jourboende, skyddat boende (exempelvis kvinnojou-
rer) eller sover utomhus/offentliga utrymmen.

3.2 Institutionsvistelse och kategoriboende – situation 2

Person som är intagen eller inskriven på antingen kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet eller stödboende (inom socialtjänsten, landstinget eller en privat vårdgivare), alternativt på HVB-hem eller SiS-institution och som planeras att skrivas ut inom tre månader efter mätperioden, och inte har någon egen bostad ordnad inför utskrivningen eller utflyttningen. Hit räknas även de personer som skulle ha skrivits ut/flyttat ut, men som är kvar på grund av att de inte har någon egen bostad ordnad.

3.3 Långsiktiga boendelösningar – situation 3

Person som bor i en boendelösning som kommunen har ordnat (exempelvis träningslägenhet, referenslägenhet eller motsvarande, eller kommunalt kontrakt) på grund av att personen inte får tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det handlar om boendelösningar med någon form av hyresavtal där boendet är förenat med tillsyn eller särskilda villkor eller regler.

3.4 Eget ordnat kortsiktigt boende – situation 4

Person som sökt bistånd för sin boendesituation och som bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar, bekanta, familj eller släktingar eller har ett tillfälligt inneboende- eller andrahandskontrakt hos släkt, vänner eller andra privatpersoner (kortare än tre månader efter mätperioden).

3.5 Följande målgrupper ingår inte i definitionen

- Barn och unga under 18 år som är placerade utanför hemmet enligt SoL eller LVU.
- Personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL eller LSS.
- Utrikes födda personer som saknar uppehållstillstånd.
- Ensamkommande flyktingbarn som är placerade genom socialtjänsten.
- Personer som kommit från övriga Europa och som vistas i kommunen, men saknar förankring här.
- Personer som bor i äldreboenden (till exempel Bergsjöhöjd eller Kalleback).
- Nyanlända som har anvisats till Göteborg enligt bosättningslagen.

4 Hemlöshetsplanen

Hemlöshetsplanen omfattar en nollvision, ett övergripande mål, fyra mål, fyra strategier och åtgärder för att minska hemlösheten under perioden 2020–2022. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska i styrande dokument för sin egen verksamhet beskriva hur de ska ta sig an planens mål, strategier och uppdrag. För att bidra till god måloppfyllelse ur ett hela staden-perspektiv ska arbetet med planen följas upp i ordinarie budget- och uppföljningsprocess. Utgångspunkten är att genomförandet ska präglas av perspektivmedvetenhet utifrån bland annat kön, ålder, funktionsnedsättning och HBTQ. Det är viktigt att de idéburna organisationernas kunskap om de hemlösas situation tas tillvarata i arbetet med stadens hemlösa.

Strategier och åtgärder i planen utgår från uppföljningen av den tidigare hemlöshetsplanen 2015–2018 samt från hemlöshetskartläggningar som fastighetskontoret har genomfört tillsammans med stadsdelarna och social resursförvaltning. Planen bygger också på inspel från berörda organisationer exempelvis genom dialogmöten och workshops. I arbetet med att ta fram en plan mot hemlöshet har fastighetskontoret haft forskarstöd av Tove Samzelius, doktorand vid Malmö Universitet och tematisk rådgivare för Rädda barnen. Ytterligare en utgångspunkt i framtagande av hemlöshetsplanen har varit Socialstyrelsens rekommendationer, läs mer på kunskapsguiden.se.

4.1 Planens vision, mål och strategier

Hemlöshetsplanen sätter upp tydliga mål för stadens fortsatta hemlöshetsarbete och det övergripande målet är att hemlösheten ska minska under planperioden (2020–2022), se bilaga 1. Planens fyra strategier är: förebygga hemlöshet, möta den akuta hemlösheten, steget vidare till egen bostad och bostadsförsörjning för alla. Planen tar sin utgångspunkt i perspektivet att bostaden ska ses som en förutsättning för att hantera övriga problem, som till exempel missbruk. Hemlöshetsplanen har ett särskilt fokus på att motverka avhysningar av barnfamiljer och akut hemlöshet bland barnfamiljer.

Vision

- Göteborg har en nollvision och strävar efter en stad utan hemlöshet.

Övergripande mål

- Hemlösheten ska minska.

Mål

- Antalet personer som befinner sig i akut hemlöshet ska minska. Särskilt prioriterat är att minska antalet barn i akut hemlöshet.
- Antalet personer som vräks från sin bostad ska minska. Ambitionen är att inga barn ska behöva vräkas.
- Antalet personer som skrivs ut från sjukvård, fängelse eller behandlingshem och saknar bostad ska minska.
- Antalet hemlösa personer som kommer vidare till en egen bostad ska öka.

Strategier

- Förebygga hemlöshet
- Möta den akuta hemlösheten
- Steget vidare till egen bostad
- Bostadsförsörjning för alla

4.2 Syftet med hemlöshetsplanen

Syftet med planen är att minska hemlösheten i Göteborg. I hemlöshetsplanen beskrivs mål, strategier och åtgärder för det fortsatta arbetet mot hemlöshet. Planen syftar också till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser, samt vikten av samarbete med andra aktörer, exempelvis civilsamhälle och myndigheter. I hemlöshetsplanen beskrivs vilka åtgärder som ska genomföras under planperioden. Planen beskriver också hur arbetet mot hemlöshet hänger ihop med andra styrdokument.

4.3 Vilka organisationer omfattas av planen?

Hemlöshetsplanen riktar sig främst till stadsdelsnämnderna, social resursnämnd, fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Boplats Göteborg AB, nämnden för konsument- och medborgarservice och nämnden för inköp och upphandling. Privata fastighetsbolag och idéburna organisationer är också delaktiga i planens framtagande och genomförande.

4.4 Planens giltighetstid

Planen ska antas av kommunfullmäktige och gälla för perioden 2020–2022.

4.5 Barnperspektiv, jämställdhet och mångfald

Stadens arbete mot hemlöshet ska utgå ifrån mänskliga rättigheter och allas lika värde. Utgångspunkten är att arbetet med hemlöshet ska präglas av perspektivmedvetenhet utifrån individens sociala och ekonomiska förutsättningar, kön, etniska tillhörighet, religionstillhörighet, sexuella läggning eller könsöverskridande identitet och uttryck, ålder och om någon funktionsnedsättning föreligger.

Hemlöshet är allvarligast för barn eftersom de inte har möjlighet att påverka sin egen situation. Därför är det viktigt att staden har ett tydligt barnperspektiv i arbetet med hemlösa familjer. Regeringen och kommunfullmäktige i Göteborg har tydligt uttalat en ambition att förhindra att barnfamiljer vräks. Utgångspunkten är att ett barn alltid behöver ett stadigvarande hem. Inom ramen för arbetet med jämlik stad finns även målet att inga barn ska leva i akut hemlöshet. För barnfamiljer som lever i hemlöshet på grund av sociala eller medicinska orsaker ska långsiktiga boendelösningar eftersträvas.

I juni 2018 röstade riksdagen igenom förslag att göra FN:s konvention om barnets rättigheter till svensk lag. Lagändringarna börjar gälla den 1 januari 2020¹. Konventionen tydliggör att barn är egna individer med egna rättigheter. För domstolar och myndigheter medför lagändringen ett skärpt ansvar och större möjlighet att beakta barnets perspektiv. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter har alla barn rätt till en levnadsstandard som är tillräckligt bra för att tillgodose deras fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling (artikel 27) - framförallt i relation till mat, kläder och bostad.

¹ www.riksdagen.se

Om barnets föräldrar inte kan uppfylla barnets behov är det konventionsstaten skyldighet att hjälpa familjen. Ett lämpligt boende är direkt kopplat till barns välmående inom många olika områden såsom hälsa, utbildning, lek och utveckling. I en specialsession om barn har FN:s generalförsamling även konstaterat att en lämplig bostad främjar familjeintegration, bidrar till social rättvisa och stärker känslan av trygghet och solidaritet.

Hemlöshetsplanen bidrar till jämställdhet och likvärdiga förhållanden. Olika grupper av hemlösa kvinnor och män kan ha olika förutsättningar utifrån ålder, sexualitet, etnicitet, funktionsvariation och socioekonomi. I det fortsatta arbetet med planen är det en prioriterad fråga att hemlösa kvinnor möts av insatser som bygger på kunskap och förståelse om hur kvinnor drabbas av hemlöshet. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska uppmärksammas, både generellt och med fokus på särskilt utsatta grupper. Många gånger innebär våldet att kvinnor eller män och barn måste flytta till ett skyddat boende, vilket även kan innebära problem för barnets möjligheter till förskoleplats eller skolgång. I arbetet med framtagande av denna plan har avstämning gjorts med social resursförvaltning som skriver fram förslag till en ny plan mot våld i nära relationer.

4.6 Ekonomiska konsekvenser

Hemlöshetsarbetet har inverkan på de sociala och ekonomiska dimensionerna i staden och påverkar bland annat stadsdelarnas kostnader för socialt boende. Utöver mänskligt lidande innebär hemlöshet också stora kostnader för samhället. Från år 2011 till 2018 har stadsdelsnämndernas kostnader för socialt boende dubblats från 0,5 till närmare 1 miljard kronor. Nettokostnaderna för 2018 uppgår till 923 miljoner kronor, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 2017. Utöver kostnader för socialt boende ger hemlöshet upphov till en rad samhällsekonomiska effekter vilka är svåra att kvantifiera. Det kan handla om kostnader för bristande integration och ytterligare insatser från socialtjänsten när problem uppstår som en effekt av hemlöshet. Grunden i planen mot hemlöshet bygger på förebyggande insatser och bostadsinriktade strategier som ger bättre möjligheter till förändringsarbete mot ett självständigt boende. Ambitionen i planen är att kostnader för särskilda boendesociala lösningar ska minska.

Hemlöshetsplanen kan komma att innebära initiala behov av satsningar, exempelvis förebyggande insatser, ersätta blockförhyrda kategoribostäder med integrerade bostäder eller ökad samverkan med idéburna organisationer, men på längre sikt medför förslagen lägre kostnader för staden. Ekonomiska konsekvenser i samband med genomförandet av hemlöshetsplanen ska lyftas i ordinarie budget- och uppföljningsprocess. Ökad samverkan med idéburna organisationer kan innebära att medel behöver utökas eller omfördelas, exempelvis genom föreningsstöd eller idéburet offentligt partnerskap (IOP).

4.7 Uppföljning av planens mål

För att bidra till god måluppfyllelse ur ett hela staden-perspektiv ska planens mål följas upp i ordinarie budget- och uppföljningsprocess. Berörda nämnder och styrelser ansvarar för att i sina verksamhetsplaner omsätta den antagna planen mot hemlöshet utifrån verksamhetens förutsättningar. Ett systematiskt kvalitetsarbete ska genomsyra stadens hemlöshetsarbete. De uppföljningssystem som finns i staden ska användas för att följa upp personer i hemlöshet, till exempel BoInvent och Treserva. Staden ska även i framtida kartläggningar använda sig av Socialstyrelsens definition av hemlöshet. Hemlöshetsplanen följs upp årligen och utvärderas i sin helhet 2022.

4.8 Andra styrande dokument

I arbetet med reviderad plan har andra styrande dokument med bäring på hemlöshetsfrågan beaktats, exempelvis:

- Kommunfullmäktiges budget
- Riktlinjer för bostadsförsörjning
- Markanvisningspolicy
- Plan mot våld i nära relationer
- Samarbetsavtal med fastighetsägare om anskaffning av bostäder
- Program för jämlik stad
- Riktlinjer för att förebygga avhysningar av hushåll med barn
- Riktlinjer för bistånd till boende
- Plan för bostäder för personer med funktionsnedsättning

4.9 Hemlöshet i ett omvärldsperspektiv

Hemlöshet ökar över hela Europa utom i Finland. Stora delar av befolkningen har svårigheter att hitta ett prisvärt boende i europeiska städer, till exempel i London, Paris, Berlin, Hamburg, München, Stockholm och Oslo (Eurostat 2016). Bristen på hyresrätter med överkomliga hyror utgör en betydande social och ekonomisk utmaning för hela Europa.

Inom EU pågår ett samarbete för att lära av varandra när det gäller hemlöshetens orsaker och utveckling samt om metoder för att motverka hemlöshet. EU står inför en ny programperiod vilket innebär att en ny långtidsbudget börjar att gälla från 2021 till och med 2027. Arbetet med att implementera de 20 principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter² kommer att genomsyra den nya programperioden. Det kommer att finnas nya finansieringsinstrument för att arbeta mot den strukturella hemlösheten, exempelvis den nyinrättade Europeiska socialfonden plus (ESF+). Den innevarande programperioden avslutas 2020 och Göteborgs Stad är delaktiga i ett par projekt som berör hemlöshet, bland annat ROOF som är ett transnationellt URBACT projekt som arbetar för att få bort den strukturella hemlösheten.

I Sverige presenterade Socialstyrelsen resultatet av den femte nationella kartläggningen av hemlöshet den 30 november 2017. I kartläggning uppgavs drygt 33 250 personer leva i hemlöshet under vecka 14, 2017. Kartläggning visar att drygt hälften av personerna är födda i Sverige. Männerna är i majoritet, men antalet kvinnor har ökat. Mer än hälften av personerna har varit i hemlöshet i minst ett år och en av tio har varit hemlös i mer än 10 år. Antalet personer i akuta boendelösningar eller som sover under bar himmel eller i offentliga utrymmen har ökat kraftigt i landet. Mer än var femte person i kartläggningen uppgavs inte ha några andra behov som föranleder stöd, insatser eller behandling, utöver boendet. Drygt en tredjedel av alla personer i hemlöshet är föräldrar till barn under 18 år. Det är vanligare att kvinnor bor med sina barn, än att män gör det. Den vanligaste faktorn som bidragit till dessa föräldrars hemlöshet var att de inte godkänkts på den ordinarie bostadsmarknaden.

² www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/en-europeisk-pelare-for-sociala-rattigheter_H406FPM89

5 Handlingsplan

Hemlöshetsplanen omfattar strategier och åtgärder för att nå minskad hemlöshet. I planen anges vilka åtgärder som ska genomföras för att förverkliga planens mål. Därutöver finns det en ansvarsfördelning för varje åtgärd och för varje berörd organisation.

VISION: GÖTEBORG HAR EN NOLLVISION OCH STRÄVAR EFTER EN STAD UTAN HEMLÖSHET

ÖVERGRIPANDE MÅL: HEMLÖSHETEN SKA MINSKA

MÅL:

1. ANTALET PERSONER SOM BEFINNER SIG I AKUT HEMLÖSHET SKA MINSKA
SÄRSKILT PRIORITERAT ÄR ATT MINSKA ANTALET BARN I AKUT HEMLÖSHET
2. ANTALET PERSONER SOM VRÄKS FRÅN SIN BOSTAD SKA MINSKA
AMBITIONEN ÄR ATT INGA BARN SKA BEHÖVA VRÄKAS
3. ANTALET PERSONER SOM SKRIVS UT FRÅN SJUKVÅRD, FÄNGELSE ELLER BEHANDLINGHEM OCH SAKNAR BOSTAD SKA MINSKA
4. ANTALET HEMLÖSA PERSONER SOM KOMMER VIDARE TILL EN EGEN BOSTAD SKA ÖKA

STRATEGIER / ÅTGÄRDER

ANSVARIG

STRATEGI 1 – FÖREBYGGA HEMLÖSHET

• UTVECKLA INSATSER FÖR ATT FÖREBYGGA HEMLÖSHET	STADSDELSNÄMNDER
• TA FRAM RIKTLINJER FÖR HUSHÅLL SOM RISKERAR ATT AVHYSAS	KOMMUNSTYRELSEN
• FÖRHINDRA AVHYSNING AV ÄLDRE PERSONER	STADSDELSNÄMNDER
• UTVECKLA BOENDERÅDGIVNINGEN	BOPLATS GÖTEBORG

STRATEGI 2 – MÖTA DEN AKUTA HEMLÖSHETEN

• UTVECKLA DET UPPSÖKANDE ARBETET	SOCIAL RESURSNÄMND
• TILLHANDAHÅLLA NÖDBISTÅNDSBOENDEN MED VÄRDIG KVALITET FÖR STRUKTURELLT BOSTADSLÖSA BARNFAMILJER	SOCIAL RESURSNÄMND
• UTVECKLA PLANERING OCH SAMORDNING FÖR EN MER LÅNGSIKTIG BOENDELÖSNING	SOCIAL RESURSNÄMND
• UTVECKLA METODER FÖR ATT PERSONER I LÅNGVARIG HEMLÖSHET FÅR HJÄLP MED SYSSELSÄTTNING	SOCIAL RESURSNÄMND

STRATEGI 3 – STEGET VIDARE TILL EGEN BOSTAD

• EFFEKTIVISERA ANVÄNDNINGEN AV LÄGENHETER INOM DEN SEKUNDÄRA BOSTADSMARKNADEN	SOCIAL RESURSNÄMND
• UTVECKLA MODELLEN BOSTAD FÖRST	SOCIAL RESURSNÄMND
FASTIGHETSNAÄMNDEN
• SAMORDNA INSATSER VID UTSKRIVNING FRÅN SJUKHUS	STADSDELSNÄMNDER
• SAMORDNA INSATSER VID UTSKRIVNING FRÅN HÄKTE, FÄNGELSE ELLER BEHANDLINGHEM	STADSDELSNÄMNDER

STRATEGI 4 – BOSTADSFÖRSÖRJNING FÖR ALLA

• SÄKRA TILLGÅNGEN TILL BOSTÄDER FÖR SÄRSKILDA GRUPPER	FASTIGHETSNAÄMNDEN
• TA FRAM EN HANDLINGSPLAN FÖR ANVISADE NYANLÄNDA I GENOMGÅNGSBOSTÄDER EFTER 4 ÅRS BOENDE	FASTIGHETSNAÄMNDEN
• UPPFÖLJNING OCH PLANERING	FASTIGHETSNAÄMNDEN
• UTVECKLA KARTLÄGGNING AV HEMLÖSHET	FASTIGHETSNAÄMNDEN

6 Strategi 1 – Förebygga hemlöshet

Det förebyggande arbetet mot hemlöshet omfattar personer som riskerar att hamna i hemlöshet och som behöver olika former av stöd och insatser som bidrar till att öka möjligheterna att få eller behålla ett boende. En del personer kan ha social problematik och behov av olika vård- och stödinsatser. Det finns också personer som inte har andra problem än att de saknar en bostad. För denna målgrupp är det angeläget att utveckla arbetssätt och systematik med boenderådgivning. Socialtjänsten har enligt socialtjänstlagen ansvar för att ge enskilda och barnfamiljer olika former av stöd och insatser som fungerar förebyggande mot hemlöshet.

Socialtjänsten handlägger ärenden som är förenade med risk för avhysning och har därför en central roll i det vräkningsförebyggande arbetet. Ett framgångsrikt arbete med att förebygga avhysningar förutsätter samarbete mellan socialtjänsten, hyresvärdar, budget- och skuldrådgivning och Kronofogden. Därutöver är det avgörande att socialtjänsten tidigt tar kontakt med hyresgästen och erbjuder råd och lämpliga stödinsatser. Hyresgästen har ett eget ansvar att söka hjälp men i vissa fall kan personen vara förhindrad att ta det ansvaret och behöver därför information om vilken hjälp som finns. I vissa fall kan personen behöva motiveras att ta emot hjälp.

Personer som en gång blivit avhysta har svårt att komma tillbaka till den ordinarie bostadsmarknaden. Cirka 20 procent av de som är hemlösa har någon gång blivit avhysta och även barnfamiljer berörs av avhysningar, vilket innebär att familjer utsätts för stora påfrestningar som kan komma att påverka barnens trygghet, hälsa och skolgång under lång tid framöver. Avhysningar innebär personligt lidande och kostnader för samhället.

Stadens ambition är att inga barn ska behöva vräkas. Regeringen och kommunfullmäktige i Göteborg har tydligt uttalat en ambition att förhindra att barnfamiljer avhyses från sitt boende. I samband med att barnkonventionen blir svensk lag är det viktigt att skapa en gemensam förståelse för vad det konkret innebär för arbetet med barnfamiljer som riskerar att avhysas från bostaden och hamna i hemlöshet. I det förebyggande arbetet är det viktigt att uppmärksamma trångbodda familjer som är i riskzonen för vräkning och barnfamiljer som bor i oriktiga hyresförhållanden.

Hemlösa personer eller personer som riskeras att vräkas ska få likvärdig hjälp av socialtjänsten som grundar sig i behovet av insats. Det är därför angeläget att socialtjänsten startar ett plattformarbete för likvärdig bedömning av insatsbehov.

6.1 Utveckla insatser för att förebygga hemlöshet

Socialtjänsten har enligt socialtjänstlagen ansvar för att ge enskilda individer olika former av stöd och insatser som fungerar förebyggande mot hemlöshet. Socialtjänsten behöver fortsätta arbetet med metodutveckling och definiera gemensamma utgångspunkter i hemlöshetsarbetet, se Socialstyrelsens rekommendationer [Läs mer på kunskapsguiden.se](https://www.kunskapsguiden.se/).

Socialtjänsten behöver ofta samverka internt mellan olika verksamhetsområden för att få en helhetsbild och kunna erbjuda rätt stöd till personer med komplexa livssituationer. Samverkansformer som exempelvis trepartssamtal kan underlätta för arbetet med personer eller familjer som kan behöva insatser från flera olika verksamheter inom socialtjänsten.

Socialtjänsten har även ett tydligt ansvar att aktivt verka för att samverka med andra aktörer kommer till stånd, till exempel hälso- och sjukvården, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Kronofogden. Samverka med idéburna organisationer och hyresvärdar är också angeläget.

Uppdrag: Genomföra ett plattformarbete inom socialtjänsten för likvärdig bedömning av insatsbehov för målgruppen hemlösa. Plattformarbetet ska även syfta till att ta fram en gemensam struktur och gemensamma metoder för stadsdelarnas vräkningsförebyggande arbete och boendecoaching. I plattformarbetet ska hänsyn tas till att konventionen för barns rättigheter inkorporeras i svensk lagstiftning den 1 januari 2020. Barnrättsperspektivet ska lyftas in i de styrande dokument som tas fram.

Ansvar: stadsdelsnämnder

6.2 Ta fram riktlinjer för hushåll som riskerar att avhysas

Arbetet med att förebygga avhysningar organiseras på olika sätt i stadsdelarna. I vissa stadsdelar ingår det som en del i den ordinarie verksamheten. Andra stadsdelar har anställt särskild personal som arbetar riktat mot hyresvärdar och enskilda personer för att hitta fungerande lösningar vid risk för avhysning. Oavsett hur stadsdelarna organiserar arbetet underlättar det om det finns en tydlig kontaktväg till socialtjänsten när det gäller risk för avhysning, exempelvis en funktionsbrevlåda eller ett direktnummer. Det är viktigt att samverkansparter och allmänhet får kontakt med rätt instans inom socialtjänsten inom rimlig tid.

Alla bolag inom Förvaltnings AB Framtiden arbetar vräkningsförebyggande, men arbetet är organiserat på olika sätt. Störningsjouren hanterar en del av arbetet med att förebygga avhysningar när det gäller störningsärenden och hyresskulder medan vissa bolag och distrikt i koncernen hanterar frågan internt. En ambition är att hyresvärdarna tillsammans med socialtjänsten gör gemensamma hembesök hos hyresgäster som har hyresskuld eller har stört omgivningen. De kommunala bostadsföretagen utgår från stadens riktlinjer för att förhindra avhysning av barnfamiljer.

Andelen hyresrätter i Göteborg är cirka 47 procent, cirka 133 000 lägenheter. Av dessa äger privata bostadsföretag 22 procent och därför är det viktigt att privata hyresvärdar involveras i arbetet med att minska avhysningar.

Förebygga avhysningar: Socialstyrelsens rekommendationer [Läs mer på kunskapsguiden.se](https://www.kunskapsguiden.se)

I arbetet med nya riktlinjer ska även barnfamiljer uppmärksammas som blir berörda av uppsägning/avhysning på grund av oriktiga hyresförhållanden.

Uppdrag: Kommunfullmäktige godkände förslag till riktlinjer för att förebygga avhysningar av hushåll med barn 2012³. Det är nu angeläget att ta fram riktlinjer som gäller alla hushåll som riskerar att avhysas, inte endast för hushåll med barn. Riktlinjer ska fastställas i kommunfullmäktige under planperioden.

Ansvar: kommunstyrelsen tillsammans med Förvaltnings AB Framtiden, stadsdelsnämnder, fastighetsnämnden i samverkan med nämnden för konsument- och medborgarservice (budget- och skuldrådgivning), privata fastighetsbolag, Kronofogden

³ Förslag till riktlinjer för det vräkningsförebyggande arbetet i Göteborg, se KF_Handling_2012_nr_174. Dnr 0983/10, www.goteborg.se.

6.3 Förhindra avhysning av äldre personer

Enligt Kronofogdens statistik ökar andelen personer som är 65 år och äldre bland de som blir avhysta från sin bostad. En riskgrupp är äldre som drabbats av demens och har en oförmåga att betala hyran eller inte längre klarar av att sköta sin bostad. En annan riskgrupp är personer med låga pensioner som inte klarar av hyreshöjningar i samband med till exempel omfattande renoveringar.

Äldre personer som lever i hemlöshet är särskilt utsatta både fysiskt och psykiskt. Många lider av demenssjukdom eller annan kronisk somatisk sjukdom och missbruksproblematik förekommer ofta i gruppen. Det är därför av stor vikt att socialtjänsten arbetar aktivt för att förhindra vräkning av äldre personer.

För att bättre kunna nå målgruppen äldre i riskzon för vräkning och säkerställa att alla i målgruppen erbjuds adekvata stödinsatser är det viktigt att den del av socialtjänsten som möter äldre har goda kunskaper om ovanstående risker och vilka stödinsatser som kan sättas in för att förebygga vräkning. Arbetet med att förebygga vräkning organiseras på olika sätt i stadsdelarna. I några stadsdelar ingår Äldreomsorgen i organisationen av arbetet tillsammans med Individ- och familjeomsorgen, medan ansvaret för det förebyggande arbetet i andra stadsdelar enbart är organiserat på Individ- och familjeomsorgen. För ett framgångsrikt vräkningsförebyggande arbete med målgruppen är det nödvändigt att samverkan sker mellan Individ- och familjeomsorgen samt Äldreomsorgen.

Uppdrag: Säkerställa att samverkan sker mellan Individ- och familjeomsorg och Äldreomsorg samt att äldre som befinner sig i riskzon för vräkning erbjuds adekvata stödinsatser.

Ansvar: stadsdelsnämnder

6.4 Utveckla boenderådgivningen

I takt med att den strukturella hemlösheten ökar finns ett ökat behov av en gemensam systematisk hantering av rådgivning för de som söker boende. I stadsdelsförvaltningarna finns det olika varianter av verksamheter som ger bostadslösa boenderådgivning. Många medborgarkontor erbjuder stöd i hur man söker bostad. Ofta finns också särskilda boendepedagoger eller boendekonsulenter inom individ- och familjeomsorgen som ger boenderådgivning. Boplats Göteborg hjälper till med information och registrering för de sökande som har behov av det. På deras hemsida finns information på olika språk.

Arbetet med att skapa en plattform för kunskap och kompetensutveckling inom området har redan påbörjats. Detta för att utveckla och kvalitetssäkra stadens boenderådgivning och för att skapa en likvärdig boenderådgivning för alla kommuninvånare.

Uppdrag: Det påbörjade arbetet med att skapa en plattform för kunskap och kompetensutveckling inom boenderådgivning ska färdigställas i samverkan mellan Boplats och stadsdelarna.

Ansvar: Boplats Göteborg tillsammans med stadsdelsnämnder

7 Strategi 2 – Möta den akuta hemlösheten

Socialtjänsten kan erbjuda akuta insatser till personer som befinner sig i hemlöshet. Utifrån bostadsbristen blir många hushåll kvar i tillfälliga boendelösningar under en längre tid, med negativa effekter för den enskilde och med ökade kostnader för köpta boenden. Social resursförvaltning ansvarar för kommunens akutboenden, därutöver finns platser inom idéburna organisationer eller genom andra upphandlade aktörer. För personer i långvarig hemlöshet med missbruk och psykisk ohälsa finns möjligheten till bostad via modellen Bostad först⁴.

Social resursförvaltning driver uppsökande arbete för att erbjuda hjälp till enskilda personer som sover i offentliga lokaler, utomhus eller i trappuppgångar. Det finns en grupp av hemlösa som har vistats i akut hemlöshet under en längre period och som har behov av insatser från socialtjänsten, men som inte själva söker hjälp och stöd. Det är viktigt att dessa personer får tillgång till de insatser de har behov av och på sikt ges förutsättningar att lämna hemlösheten. Det är även angeläget att staden tillsammans med idéburna organisationer ökar möjligheterna till sysselsättning och socialt umgänge för personer med komplex problematik och lång tid i hemlöshet.

Huvudparten av de barnfamiljer som söker hjälp för sin bostadssituation hos socialtjänsten gör det på grund av att de inte har haft möjlighet att komma in på bostadsmarknaden. Utgångsläget är att dessa familjer oftast behöver flytta runt i olika egna kortsiktiga boendelösningar och inte sällan i trånga boendemiljöer. Dessa familjer har oftast sämre ekonomiska förutsättningar och bristande förankring i samhället. En stor andel av föräldrarna är nyanlända, vilket ofta innebär behov av samhällsvägledning och stöd i bostadssökande.

7.1 Utveckla det uppsökande arbetet

Social resursförvaltning bedriver uppsökande verksamhet för att informera om hjälp till personer som sover i offentliga lokaler, trappuppgångar eller utomhus. Den uppsökande verksamheten ska särskilt inrikta sig på personer som av olika orsaker kan antas behöva stöd och hjälp av socialtjänsten och som själva inte söker den hjälp de behöver. Ett aktivt uppsökande arbete är ofta en förutsättning för att nå dessa personer och för att kunna erbjuda dem individuellt anpassade insatser.

Uppsökarverksamheten inom social resursförvaltning möter bland annat en grupp personer som har haft kontakt med verksamheten under flera år och som tenderar att bli kvar i akutboenden under långa perioder. Målgruppen är i behov av insatser från socialtjänsten men söker inte själva hjälp och stöd. För att dessa personer i större utsträckning ska få tillgång till de insatser som de har behov av och på sikt kunna lämna ett liv i hemlöshet, krävs ett aktivt uppsökande motivationsarbete och en nära samverkan med socialtjänsten och idéburna organisationer. Övriga samverkansparter är bland annat Citygruppen, Mobila fältteamet, Mikamottagningen och vårdcentralen för hemlösa.

Uppdrag: Social resursförvaltning ska utveckla och stärka samverkan mellan uppsökarverksamheten, stadsdelarna och idéburna organisationer för att de personer som haft kontakt med uppsökarverksamheten under lång tid men inte själva söker stöd och hjälp av socialtjänsten, i större utsträckning ska få tillgång till de insatser de har behov av och på sikt kunna lämna ett liv i hemlöshet.

Ansvar: social resursnämnd tillsammans med stadsdelsnämnder och idéburna organisationer

⁴ [Läs mer: Avsiktsförklaring om anskaffning av bostäder i Göteborg](#)

7.2 Tillhandahålla nödbiståndsboenden med värdig kvalitet för strukturellt bostadslösa barnfamiljer

Majoriteten av föräldrarna i de barnfamiljer som söker bistånd till boende hos socialtjänsten gör det på grund av att de inte har haft möjlighet att komma in på bostadsmarknaden. De flesta saknar arbete, nätverk och kötid på Boplats eller andra bostadsförmedlingar. Merparten av föräldrarna är också födda utanför Europa, vilket ofta innebär behov av samhällsvägledning och stöd i bostadssökande.

Tillfälliga boenden, så kallade nödbiståndsboenden, som vänder sig till barnfamiljer utan social problematik ska ha en tillräckligt god kvalitet. Med tillräckligt god kvalitet menas att boendet ska uppfylla en skälig levnadsnivå ur ett barnperspektiv. Detta innebär bland annat att det i boendet ska finnas möjlighet till vila, lek och fritid för barnen. Barnen ska ha tillgång till egen sovplats och det ska finnas hygienutrymmen av god standard. Det bör även finnas tillgång till plats för matlagning, förvaring av mat samt tvättstuga. Boendet ska även vara tryggt för barnen vilket exempelvis innebär att det inte får vistas personer med missbruksproblematik i boendet. För att bibehålla kontinuitet med exempelvis vård, skola och förskola ska staden undvika att barnfamiljer flyttar runt mellan olika tillfälliga boendelösningar.

För att minimera tiden i boendet ska föräldrarna erbjudas boendecoachning i bostadssökande. Vid erbjudande om egen bostad är det viktigt att säkerställa att familjerna förstår innebörden i erbjudandet och vad ett eventuellt nej tack till erbjuden bostad kan innebära för den fortsatta biståndsrisken. För de familjer som har behov av samhällsvägledning ska detta också tillgodoses.

För de barnfamiljer som bedöms tillhöra en särskilt utsatt grupp och ha speciella svårigheter att ordna bostad på egen hand finns möjlighet till mer långsiktiga boenden inom stadens boendeverksamhet eller i upphandlade boenden.

Uppdrag: Social resursförvaltning ansvarar för att utbud av tillfälliga boenden, så kallade nödbiståndsboenden, och boendecoachning möter behovet. Tillgång och efterfrågan ska styra vilka boenden som används till olika grupper. Social resursförvaltning ska även ansvara för att tillse att de tillfälliga boenden som vänder sig till hemlösa barnfamiljer är av tillräckligt god kvalitet.

Ansvar: social resursnämnd i samråd med stadsdelsnämnden Askim-Frölunda-Högsbo (SPINK-samlad placerings- och inköpsfunktion)

7.3 Utveckla planering och samordning för en mer långsiktig boendelösning

Kommunen har tillgång till ett antal boendeplatser och lägenheter med varierande grad av stödinsatser. Utöver dessa tillhandahåller även upphandlade organisationer ett antal boendeplatser. Totalt finns det cirka 2 000 boendeplatser och lägenheter, antalet varierar över tid utifrån behov. De flesta boendena är för personer med missbruksproblem eller för personer med psykiska funktionsnedsättningar, men det finns även drogfria boenden.

En del av de hemlösa personerna som bor i jour- och akutboenden tenderar att bli kvar i det tillfälliga boendet längre än nödvändigt, vilket försvårar och förlänger personens väg till ett mer stadigvarande boende. Det pågår ett arbete inom social resursförvaltning som syftar till att utveckla planering och samordning kring den boende, från akut boende till en mer långsiktig boendelösning. Arbetsmetoden

heter ”Pilot Hemåt” och innebär att den hemlöse snabbare ska kunna flytta till ett mer stadigvarande boende.

Uppdrag: Verksamheter som tillhandahåller akuta boendelösningar, som till exempel jour- och akutboende, för olika målgrupper ska verka för en mer samlad planering och samordning till en mer långsiktig boendelösning.

Ansvar: social resursnämnd tillsammans med stadsdelsnämnder och idéburna organisationer

7.4 Utveckla metoder för att personer i långvarig hemlöshet får hjälp med sysselsättning

Det pågår ett arbete för att öka sysselsättningen för hemlösa personer som står längst ifrån arbetsmarknaden. Arbetet görs i samverkan mellan Göteborgs Stad och idéburna organisationer utifrån tidigare uppdrag om Center mot hemlöshet. Representanter från respektive organisation ingår i en styrgrupp tillsammans med personer som lever i hemlöshet. Därutöver finns det arbetsgrupper som sätter fokus på olika delar av arbetet, exempelvis en websida med aktiviteter för hemlösa. Det ska vara enkelt för hemlösa att få information om vilka sysselsättningar och aktiviteter som finns i staden. Arbetet involverar även andra verksamheter som tillhandahåller sysselsättning och aktiviteter för personer som är hemlösa.

Uppdrag: Utöka möjligheten till aktiviteter och sysselsättning för hemlösa personer som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Ansvar: social resursnämnd tillsammans med idéburna organisationer, stadsdelsnämnder, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildningen

8 Strategi 3 – Steget vidare till egen bostad

Den sekundära bostadsmarknaden är kommunernas utbud av boendelösningar för personer som av olika anledningar inte blir godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden. Den innebär att kommunen hyr en bostad av ett kommunalt eller privat bostadsföretag och i sin tur hyr ut bostaden i andra hand till den boende. Det handlar om boendelösningar där boendet är förenat med tillsyn, särskilda villkor eller regler. I många fall är syftet att andrahandskontraktet ska kunna övergå i ett vanligt förstahandskontrakt om boendet har fungerat en viss tid. Dessa bostäder benämns lägenhet med kommunalt kontrakt. Utöver dessa finns även exempelvis stöd och habiliteringsboende, träningslägenheter, och referenslägenheter i kommunens regi eller upphandlat.

För personer som saknar bostad vid utskrivning från sjukhus, villkorlig frigivning efter avtjänat fängelsestraff eller avslutad vistelse på behandlingshem är det viktigt att den enskilde får tillgång till insatser som minskar risken för återfall i missbruk, psykisk ohälsa och/eller kriminalitet samt ger goda förutsättningar för att återintegreras i samhället.

För hushåll som av sociala och/eller medicinska orsaker inte kan ordna en egen bostad har socialtjänsten möjlighet att ansöka om bostadsanskaffning för hushållet (kommunalt kontrakt), till fastighetskontoret. [Läs mer: Avsiktsförklaring om anskaffning av bostäder i Göteborg](#)

8.1 Effektivisera användningen av lägenheter inom den sekundära bostadsmarknaden

För personer som befinner sig i hemlöshet kan socialtjänsten ge bistånd till boende med olika individuellt utformade insatser. En effektiv åtgärd för personer som befinner sig i hemlöshet är långsiktiga boendelösningar, utifrån såväl ett mänskligt som ett samhällsekonomiskt perspektiv. Detta för att åstadkomma ett så självständigt boende som möjligt med individuellt anpassade insatser och samtidigt minska användningen av kortsiktiga och tillfälliga boendelösningar. Exempel på långsiktiga boendelösningar är lägenheter med kommunalt kontrakt, lägenhetsboenden inom social resursförvaltning eller i stadsdelarnas regi alternativt upphandlade lägenhetsboenden.

Det finns stora möjligheter att effektivisera användandet av lägenheter inom den sekundära bostadsmarknaden, både utifrån en ekonomisk och social aspekt. I Göteborg finns det lägenhetsboenden med olika typer av stöd som riktar sig till hemlösa personer, exempelvis stöd- och habiliteringsboende, träningsboende och referensboende. I samband med upphandling av boende med stöd ska staden se över inriktning och begrepp för en mer effektiv användning av befintliga resurser. Inriktningen ska gå mot Bostad först-metoden och stärka det självständiga boendet utifrån den enskildes behov och önskemål, det vill säga lägenhet med individuellt stöd.

Det pågår ett arbete utifrån den föregående planen med att ersätta blockförhyrda lägenheter med integrerade lägenheter inom allmännyttans bostadsbestånd. Detta som ett led i att stärka den enskildes möjligheter till ett självständigt boende och samtidigt verka för en socialt hållbar stad. Det är viktigt att staden erbjuder stöd efter behov i de integrerade boendena. Framför allt handlar det om stöd för att individen ska kunna bo kvar i bostaden. Att ersätta blockförhyrda lägenheterna med integrerade lägenheter runt om i staden medför att personer flyttar till ett mer självständigt boende, och på sikt ges möjlighet att överta hyreskontraktet för lägenheten.

Uppdrag: Användandet av lägenheter inom den sekundära bostadsmarknaden ska effektiviseras med syfte att stärka möjligheterna till en egen bostad med individuellt anpassat stöd. Det pågående arbetet med att byta ut blockförhyrda kategoribostäder mot integrerade bostäder ska fortsätta.

Ansvar: social resursnämnd, fastighetsnämnden, stadsdelsnämnder tillsammans med lokalnämnden, Förvaltnings AB Framtiden

8.2 Utveckla modellen Bostad först

Stadens arbete med Bostad först startade 2013 som en projektverksamhet men arbetssättet permanentades i samband med att hemlöshetsplanen antogs 2015. Sedan starten har cirka 160 hushåll erbjudits lägenhet via modellen och cirka 80 procent bor kvar med kvar med kommunalt kontrakt eller har tagit över kontraktet. Målgruppen som utgörs av personer med lång erfarenhet av akut hemlöshet och med missbruk eller psykisk ohälsa. Förutom att personernas långvariga situation med akut hemlöshet har fått ett slut har också deras övriga livskvalitet påverkats till det bättre.

Med bostaden som bas kan personer sedan få stöd att stärka sin förmåga att hantera det som tidigare hindrat dem från att få och behålla ett eget hem. Den som får en lägenhet inom ramen för Bostad först uppmuntras att formulera hur hen vill komma tillbaka till ett självständigt och socialt integrerat liv. Det kan handla om stöd kring ekonomi, sysselsättning, utbildning, kontakt med sjukvården eller annat stöd i det vardagliga livet. Utifrån detta får den boende erbjudande om olika insatser för att komma tillrätta med missbruk eller psykiska ohälsa.

Social resursförvaltning och stadsdelarna har verksamheter som arbetar enligt metoden Bostad först. I stadsdelarna utförs stödet av idéburna organisationer, genom avtal om Idéburet offentligt partnerskap (IOP) eller annan upphandling. Under 2019 kommer det att finnas åtta stadsdelar som driver Bostad först. Cirka 130 personer bor i nuläget med ett andrahandsavtal eller har fått egna hyresavtal. Andelen kvinnor inom Bostad först är cirka 40 procent. Därutöver har social resursförvaltning startat Bostad först för unga vuxna, ålder 21–25 år, som är det första i sitt slag i Sverige.

Det har startats en ledningsgrupp för Bostad först i Göteborg med representanter från stadsdelar, social resursförvaltning, Förvaltnings AB Framtiden och fastighetskontoret. Syftet med ledningsgruppen är att leda och följa upp stadens samlade Bostad först-verksamheter, bereda frågor om expansion och frågor inför beslut om förändrad inriktning. Därutöver finns en referensgrupp som syftar till erfarenhetsutbyte och metodutveckling. De idéburna organisationer som arbetar med Bostad först är adjungerade till ledningsgruppen och referensgruppen.

I Europa finns Housing First Europe Hub som är ett samarbete som startade 2016. Över 15 europeiska aktörer, däribland finska Y-Foundation och FEANTSA, slöt sig samman för att gemensamt arbeta med forskning, opinion, utbildning för Bostad först-verksamheter. En webbplats⁵ som riktar sig till kommuner, ideella aktörer, fastighetsägare och politiker är framtagen av Sveriges Stadsmissioner i samarbete med bland andra Lunds universitet.

[En handbok om Bostad först har tagits fram av Sveriges stadsmissioner](#)

[En skrift om Bostad först har tagits fram av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL](#)

Uppdrag: Modellen Bostad först ska fortsätta att utvecklas. I takt med att antalet personer och lägenheter inom Bostad först utökas är det särskilt angeläget att metod och arbetssätt kvalitetssäkras.

Ansvar: social resursnämnd och fastighetsnämnden tillsammans med stadsdelsnämnder, idéburna organisationer, Förvaltnings AB Framtiden

8.3 Samordna insatser vid utskrivning från sjukhus

Den gemensamma riktlinjen för in- och utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Västra Götaland⁶ är styrande för hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska samverka när en person skrivs ut från sjukhus. I riktlinjen beskrivs utskrivningsprocessens olika steg och respektive aktörs ansvar tydliggörs.

När en person är klar att skrivas ut från sjukhuset och är i behov av samordnade insatser från socialtjänsten och hälso- och sjukvården efter sin sjukhusvistelse ska sjukhuset kalla till ett SIP möte. Detta under förutsättning att personen samtycker till det. Vid mötet upprättas en samordnad individuell plan (SIP). I planen ska det framgå vilka insatser den enskilde är i behov av. Planen ska även tydliggöra vem som gör vad och när. En samordnad individuell plan ger en samlad beskrivning av alla pågående och planerade vård- och omsorgsinsatser för en person. En samordnad plan kan, vid behov, även involvera andra berörda parter.

Uppdrag: Den gemensamma riktlinjen för in- och utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Västra Götaland ska följas. Vid behov av samordnade insatser efter utskrivning, och om personen samtycker till det, ska en samordnad individuell plan (SIP) upprättas. I planen ska det framgå vilken aktör som ansvarar för vilka insatser.

Ansvar: stadsdelsnämnder i samverkan med hälso- och sjukvården

⁵ <http://www.bostadforst.se/>

⁶ Gemensam riktlinje om in- och utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Västra Götaland, gällande från 2018-09-25 till 2020-11-30

8.4 Samordna insatser vid utskrivning från häkte, fängelse eller behandlingshem

Vid utskrivning från häkte eller villkorlig frigivning efter avtjänat fängelsestraff är det viktigt att personen får tillgång till insatser som minskar risken för återfall i brott och skapar förutsättningar för en återintegrering i samhället. Här är bostad, sysselsättning och försörjning viktiga insatser. För att personen ska få tillgång till dessa insatser som ges av olika huvudmän krävs en samordning av insatserna i god tid inför villkorlig frigivning. Den gemensamma riktlinjen för samverkan mellan kommun och kriminalvård vid utredningar om kontraktsvård och placeringar för vårdvistelser⁷ är styrande för hur socialtjänsten och kriminalvården ska samverka vid vårdvistelse och kontraktsvård. I samband med kontraktsvård och vårdvistelse ska en gemensam plan upprättas tillsammans med personen. Socialtjänsten är ansvarig för fortsatt samordning och för att uppföljning sker av planen utifrån personens behov. Sjukvården kan vara en viktig part i planering av den fortsatta vården. I de fall sjukvården deltar gäller rutiner för samordnad individuell plan (SIP).

Även efter avslutad vistelse på behandlingshem är det viktigt att personen får tillgång till insatser som minskar risken för återfall och ger goda förutsättningar att återvända till vardagen med bevarad drogfrihet/nykterhet. Också här är bostad, sysselsättning och försörjning viktiga insatser. Inför planerad utskrivning från behandlingshem bör en plan för utslussning och insatser efter avslutad behandling upprättas. Vid behov av insatser från annan huvudman ansvarar socialtjänsten för att initiera behov av samordnad planering. Sjukvården kan vara en viktig part i planering av den fortsatta vården. I de fall sjukvården deltar gäller rutiner för samordnad individuell plan (SIP).

Det finns ingen särskild förtur till lägenhet för personer som skrivs ut från institution men de kan få lägenhet med kommunalt kontrakt via samarbetsavtalet på samma villkor som andra förtursgrupper.

Uppdrag: Den gemensamma riktlinjen för samverkan mellan kommun och kriminalvård vid utredning om kontraktsvård och placeringar för vårdvistelse ska följas. Samarbetet ska initieras i god tid och båda parter ska ta ett aktivt ansvar för samverkan. En gemensam plan ska upprättas tillsammans med den enskilde. Socialtjänsten är ansvarig för fortsatt samordning och för att uppföljning sker av planen utifrån den enskildes behov.

Ansvar: stadsdelsnämnder i samverkan med Kriminalvården Göteborg

⁷ Gemensam riktlinje för samverkan mellan kommun och kriminalvård vid utredning om kontraktsvård och placeringar för vårdvistelse, Riktlinjen är antagen i BEROSAM 2018-01-31 och gäller för perioden 2018-02-01 till 2019-12-31

9 Strategi 4 – Bostadsförsörjning för alla

Hemlöshetsfrågan befinner sig i skärningspunkten mellan socialtjänstens ansvar och det ansvar som vilar på kommunen, att skapa förutsättningar för en bostadsförsörjning för alla. Hemlöshetens orsaker är flera och lösningarna behöver anpassas därefter.

Hemlöshetens utveckling i Göteborg, och även nationellt, visar på en ökning av andelen hushåll i hemlöshet som saknar social eller medicinsk problematik (strukturell hemlöshet). Den strukturella hemlösheten förklaras främst av situationen på bostadsmarknaden där bostadsbyggandet inte hållit jämna steg med befolkningsutvecklingen. Hushåll med sämre ekonomiska förutsättningar samt bristande förankring och kontaktnät hamnar ofta i olika tillfälliga boendelösningar. Bostadsbristen bidrar även till trångboddhet, framför allt i Angered, Östra Göteborg och Västra Hisingen. Bland de personer som befinner sig i akut hemlöshet är närmare 65 procent födda utomlands. Avsaknad av en egen bostad är en försvårande omständighet för nyanländas möjlighet till integration. Bostadsbristen gör det därmed svårare för kommunen att nå målen i arbetet för en mer jämlik stad.

Lösningen på den strukturella delen av hemlösheten står inte att finna inom socialtjänsten. Istället behöver lösningarna ta sin utgångspunkt i den generella bostadsförsörjningen. Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun planera för bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla kommuninvånare att leva i goda bostäder. Göteborgs Stad har fastställt riktlinjer för bostadsförsörjning, vilka under året (2019) kommer att revideras. En viktig utgångspunkt i arbetet blir fördjupade analyser och strategier för säkra tillgången av bostäder för hushåll som idag har en svag ställning på bostadsmarknaden. Det handlar dels om att öka byggtakten generellt, men även att utveckla bostadsförsörjningen för att fler hushåll med lägre inkomster får tillgång till en bostad.

Bostadsförsörjningen är ett komplext fält som ska hantera en rad olika behov. Det pågår ett intensivt arbete i staden för att öka bostadsbyggandet, som nu börjar ge effekt. Under 2018 färdigställdes 3 200 bostäder vilket är den högsta nivån sedan miljonprogrammet. Bedömningen framåt visar på en ytterligare ökning med ett färdigställande om 4000 - 5000 bostäder per år under 2019 och 2020. Fastighetsnämnden har ett mål om ett färdigställande av 20 000 bostäder fram till 2022. En väsentlig osäkerhetsfaktor i sammanhanget är utvecklingen av konjunkturen.

Möjligheterna att tillgodose bostadsbehoven på kort sikt sker främst genom omsättningen inom det befintliga bostadsbeståndet, där det finns en stor andel hyresrätter med lägre hyresnivåer. Nyproduktionen bidrar till en ökad rörlighet på bostadsmarknaden. Sammantaget ska nyproduktionen av bostäder och omsättningen i det befintliga bostadsbeståndet resultera i ett blandat utbud av bostäder, som möjliggör en bostadsförsörjning för en rad olika gruppers behov och förutsättningar.

Att socialtjänsten utifrån dess yttersta ansvar tvingas lösa boendesituationen för personer som inte tillhör målgruppen riskerar att ta resurser från arbetet med de mest utsatta individerna. Ett markant ökat utbud av bostäder medför att fler kan lösa sin boendesituation på egen hand och antalet personer som söker hjälp av socialtjänsten minskar.

Byggaktörernas förmåga och vilja till socialt ansvarstagande är av stor betydelse när fastighetsnämnden anvisar mark för byggande. Fastighetsnämnden begär att byggaktörer upplåter bostäder för kommunens boendesociala arbete. Detta sker antingen genom den avsedda nyproduktionen eller i byggak-

törens övriga befintliga bostadsbestånd. Att värna och utveckla tillflödet av lägenheter från kommunala och privata fastighetsägare är avgörande i arbetet för att motverka hemlöshet.

9.1 Säkra tillgången till bostäder för särskilda grupper

Staden har ett väl utvecklat system med förtursverksamhet till bostad för hushåll som på grund av sociala eller medicinska skäl inte själv kan ordna med bostad. Socialtjänsten skickar årligen in cirka 600 remisser om kommunalt kontrakt till fastighetskontoret. Cirka 80 procent av remisserna godkänns. Efter godkänd remiss hyr hushållen en lägenhet i andrahand av kommunen. Efter 18 månaders fungerande boende inleds ett överlåtelseförfarande. Det är framför allt de kommunala bostadsföretagen som levererar lägenheter till kommunens förtursverksamhet, men under senare år har antalet och andelen lägenheter från privata bostadsföretag ökat.

Fastighetskontoret äskar årligen lägenheter från de kommunala bostadsföretagen för olika boendesociala behov. Därutöver ska privata byggaktörer som har fått markanvisning på kommunens mark lämna lägenheter utifrån kommunens behov. Lägenheterna kan lämnas ur befintligt bostadsbestånd eller i nybyggnationen. Arbetet med att säkra tillgången till lägenheter behöver kontinuerligt följas upp och säkras utifrån aktuella behov. Att värna och utveckla tillflödet av lägenheter från kommunala och privata bostadsföretag är avgörande i arbetet för att motverka hemlöshet.

Uppdrag: Säkra tillgången till lägenheter för hushåll som av social eller medicinska skäl inte kan ordna en bostad på egen hand.

Ansvar: fastighetsnämnden och Förvaltnings AB Framtiden tillsammans med privata bostadsföretag

9.2 Ta fram en handlingsplan för anvisade nyanlända i genomgångsbostäder efter 4 års boende

Den 1 mars 2016 trädde Bosättningslagen ikraft. Lagen innebär att alla kommuner i landet är ansvariga för att ordna med boende för anvisade nyanlända med kommunplacering. Antalet kommunmottagna i Göteborg uppgår under perioden 2016 – 2018 till cirka 2 700 personer, varav cirka 850 är barn. Därutöver finns cirka 3 000 personer som söker asyl och bor i eget ordnat boende i Göteborg.

Under perioden 2016–2018 har staden tilldelat de anvisade hushållen cirka 1 150 lägenheter i vilka de nyanlända kan bo i under maximalt 4 år. Under hyrestiden söker hyresgästerna en mer permanent bostad. Lägenheterna är geografiskt jämt fördelade över staden och 70 procent av lägenheterna ägs av Förvaltnings AB Framtiden, 20 procent av privata bostadsföretag och 10 procent utgörs av övriga boendelösningar. Under åren 2020–2022 ska cirka 1 150 hushåll ha ordnat annat boende och flytta ut från sin nuvarande lägenhet. Den genomsnittliga kötiden för att få en lägenhet i Göteborg är cirka 5–6 år. De första hyresavtal löper ut till sommaren 2020. Kommunen har inrättat boendeteam för att stödja de nyanlända i sökandet efter bostad. Det är angeläget att kommunen i samverkan med berörda bostadsföretag tar fram en handlingsplan med syfte att minimera riskerna för en ökad akut hemlöshet.

Uppdrag: Ta fram en handlingsplan med syftet att minimera riskerna för en ökad akut hemlöshet inför att fyraårskontrakten för anvisade nyanlända löper ut.

Ansvar: fastighetsnämnden, social resursnämnd, kommunala- och privata fastighetsbolag, stadsdelsnämnder

9.3 Planering och uppföljning

Hemlöshetsplanen anger den långsiktiga inriktningen och målsättningen i stadens arbete. Arbetet mot hemlöshet behöver vara långsiktigt och systematiskt. Utgångspunkten är att arbetet, där så är möjligt, sker utifrån beprövad erfarenhet eller evidens. Berörda organisationer inom hemlöshetsområdet behöver kontinuerligt arbeta med metodutveckling och omvärldsbevakning utifrån sina respektive roller. Erfarenheter ska spridas i staden genom befintliga samverkansgrupperingar.

Arbetet för att motverka hemlöshet involverar en bredd av aktörer och samverkanspartners. Internt i kommunen är det främst fastighetskontor, stadsdelsförvaltningar, social resursförvaltning och de kommunala bostadsföretagen som är berörda. Andra nyckelaktörer är idéburna organisationer, upphandlade företag och privata fastighetsägare.

Kommunen har tagit ett kommunövergripande grepp om hemlöshetsfrågan på direktörs och VD-nivå, det finns sedan 2006 en ledningsgrupp för bostadsförsörjning för särskilda grupper till vilken en rad undergrupper rapporterar. I mars 2018 inrättade kommunen en samlad planerings- och inköpsfunktion (SPINK) för sektor Individ- och familjeomsorg och funktionshinder med syfte att stärka samordningen av kommunens köp av vård, boende och omsorg (bland annat boendeplatser). SPINK har i samverkan med stadsdelar, leverantörer och förvaltningen för inköp och upphandling upprättat en långsiktig inköpsstrategi för IFO-FH. För att säkerställa en fortsatt effektiv samverkan bör en översyn göras avseende syfte och roller för befintliga lednings- och arbetsgrupper med koppling till hemlöshetsområdet.

Uppdrag: Genomföra en översyn av befintliga grupper inom hemlöshetsområdet med syfte på tydlighet i ansvar och roller och effektivitet.

Ansvar: fastighetsnämnden tillsammans med stadsdelsnämnder, kommunstyrelsen, social resursnämnd

9.4 Utveckla kartläggning av hemlöshet

Arbetet mot hemlöshet förutsätter relevant och tillförlitlig statistik samt uppföljning. Staden har sedan flera år genomfört årliga mätningar av hemlöshetens omfattning och karaktär.

Hemlösheten ska fortsätta kartläggas utifrån [Socialstyrelsens definition av hemlöshet](#), särskilt fokus ska vara på de hushåll som befinner sig i akut hemlöshet. Definitionen beskriver fyra situationer som personer kan finna sig i under en kortare eller längre tid. Det är viktigt att betona att definitionen är bred och därför rymmer en stor spännvidd av olika målgrupper, från personer som bor utomhus eller i offentliga utrymmen till hushåll som bor i vanliga lägenheter som kan överlåtas till eget.

Kartläggningar ska visa hur många hemlösa som finns i Göteborg vid en given tidpunkt och samla bakgrundsfakta om hemlöshet. Resultatet ska användas som planeringsunderlag av politiker, tjänstemän och andra aktörer för att bättre möta hemlösas behov av bostad, boende och stöd.

Staden behöver säkerställa den fortsatta kartläggningen av hemlösheten. För att kunna genomföra kartläggningar måste en ny systemlösning tas fram eftersom nuvarande lösning ingår i en systemmiljö som ska avvecklas på sikt. Utöver detta ska möjligheten till kopplingar med socialtjänstens verksamhets-system Treserva undersökas.

Uppdrag: Utveckla stadens kartläggning av hemlöshet.

Ansvar: fastighetsnämnden tillsammans med nämnden för intraservice, stadsdelsnämnder

Bilaga 1 – Kartläggning av hemlöshet 2019 och uppföljning av hemlöshetsplan 2015–2018

1. Kartläggning av hemlöshet

Göteborgs Stads kartläggning av hemlöshet i april 2019 visade att 3 068 hushåll var hemlösa, vilket innefattade 3 489 vuxna och 1 526 barn. Det är en minskning med 261 hushåll, 8 procent, jämfört med 2018. Antalet vuxna har minskat med 8 procent och att antalet barn har minskat med 5 procent. Andelen ensamhushåll är 76 procent och andelen barnfamiljer uppgår till 21 procent, det vill säga 641 barnfamiljer, vilket är något lägre än 2018.

Resultatet visar följande:

- Totalt har antalet hushåll i hemlöshet minskat med 8 procent, från 3 329 till 3 068 hushåll, även antalet vuxna och barn i hemlöshet har minskat.
- Den akuta hemlösheten har minskat med 13 procent, från 900 till 781 hushåll.
- Cirka 55 procent av hushållen bor i vanliga lägenheter (långsiktiga boendelösningar), många med möjlighet att överta hyreskontraktet.
- En femtedel av alla hushåll är barnfamiljer. De flesta av föräldrarna är födda utomlands och merparten saknar social problematik. Antalet barnfamiljer i akut hemlöshet är på samma nivå som 2018, cirka 250 familjer, men antalet barn har minskat.
- Cirka hälften av alla hushåll har en vuxen som är född utomlands och av dessa har knappt hälften levt i Sverige längre än åtta år.
- Försörjningsstöd är den enskilt vanligaste inkomstkällan för personer i hemlöshet.
- Det finns missbruk eller psykisk ohälsa i drygt hälften av hushållen.
- Var tredje hushåll i kartläggningen saknar endast bostad och har inga andra behov av stöd.

Sammanfattning

Årets resultat (2019) är det lägsta sedan Göteborgs Stad började kartlägga hemlöshet utifrån Socialstyrelsens definition 2015. Att hemlösheten har minskat trots lång tid med befolkningsökning och bostadsbrist är positivt. Det ska betonas att orsakssambanden för hemlöshetens utveckling är flera och komplexa, det är för tidigt att prata om ett trendbrott.

En tänkbar förklaring till minskningen kan vara att staden under flera år har utökat antalet lägenheter till hemlösa hushåll, till exempel har satsningar genomförts för bostadslösa barnfamiljer och målgruppen inom Bostad först. Merparten av dessa hushåll befann sig tidigare i akut hemlöshet.

Andra faktorer som kan påverka resultatet är ett ökat bostadsbyggande och ett lägre mottagande av nyanlända. Mottagandet av nyanlända har minskat till ungefär hälften under perioden januari–april 2019. Nyanlända har generellt sätt sämre förankring och mer begränsade ekonomiska resurser vilket påverkar möjligheterna att ordna med boende. Samtidigt noteras ett kraftigt ökat bostadsbyggande, vilket bidrar till ökad rörlighet på bostadsmarknaden. Under 2018 färdigställdes nästan 3 200 nya bostäder, det högsta antalet sedan miljonprogrammet på 1970-talet. Mer information om kartläggningen finns på goteborg.se.

Antal hemlösa per år	Situation 1	Situation 2	Situation 3	Situation 4	Annat/Vet ej	Totalt
2019						
Antal hushåll	781	288	1700	281	18	3068
Antal vuxna	959	301	1865	346	18	3489
Antal barn	618	14	788	106	0	1526
2018						
Antal hushåll	900	296	1826	266	41	3329
Antal vuxna	1066	298	2036	335	45	3780
Antal barn	663	2	849	83	14	1611
2017						
Antal hushåll	-	-	-	-	-	-
Antal vuxna	839	494	2009	411	49	3802
Antal barn	496	13	721	95	9	1334
2016						
Antal hushåll	816	247	1897	435	40	3435
Antal vuxna	968	252	2117	539	50	3926
Antal barn	512	4	972	194	11	1693
2015						
Antal hushåll	719	264	1874	426	38	3321
Antal vuxna	828	270	2072	601	40	3811
Antal barn	403	14	903	232	6	1558

Källa: Göteborgs Stads kartläggning av hemlöshet 2015, 2016, 2018 och 2019. Socialstyrelsens hemlöshetskartläggning 2017.

2. Uppföljning av hemlöshetsplan 2015–2018

Kommunfullmäktige antog den 7 maj 2015 strategi och plan mot hemlöshet 2015–2018 och uppdrog till fastighetsnämnden att samordna genomförandet av planen. Av utvärderingen framgår att merparten av planens aktiviteter är genomförda, men att arbetet mot hemlöshet inte kan ses som avslutat.

Kommunstyrelsen beslutade den 10 april 2019 att lämna ett ingångsättningsbeslut till fastighetsnämnden att ta fram en reviderad plan mot hemlöshet och att den nuvarande hemlöshetsplanen (2015–2018) förlängs att gälla under 2019. I kommunfullmäktige den 24 april 2019 beslutades vidare att ett särskilt fokus i kommande hemlöshetsplan ska ligga på att motverka vräkningar av barnfamiljer och den akuta hemlösheten bland barnfamiljer.

Göteborgs Stads strategi och plan mot hemlöshet 2015–2018 omfattar en nollvision, fem mål, tre strategier och en handlingsplan med 23 aktiviteter för att minska hemlösheten i Göteborg. Merparten av hemlöshetsplanens 23 aktiviteter är klara. Aktiviteter som är påbörjade men inte slutförda är: ersätta blockförhyrda kategoribostäder med integrerade bostäder, stärka samverkan vid planering av boende efter olika former av anstalts- eller institutionsvistelse och ta fram arbetssätt och riktlinjer för gemensamma hembesök av hyresvärd och socialtjänst för att förhindra vräkning. Därutöver har arbetet med ett Center mot hemlöshet påbörjats under planperioden.

Göteborgs Stads senaste kartläggning av hemlöshet i april 2019 visar att årets resultat är det lägsta sedan hemlöshetsplanen antogs av kommunfullmäktige 2015, vad gäller antalet hushåll, vuxna och barn i hemlöshet. Totalt är 3 068 hushåll med 3 489 vuxna och 1 526 barn hemlösa. De mest förekommande orsakerna till att personer lever i hemlöshet är missbruk och psykisk ohälsa. Därefter följer bristande förankring på bostadsmarknaden som i kombination med bostadsbristen utestänger vissa

grupper från bostadsmarknaden. Även våld i nära relationer är en vanlig orsak till hemlöshet där de flesta är kvinnor med eller utan barn. Över hälften av alla hemlösa hushåll och barn bor i långsiktiga boendelösningar. I akut hemlöshet finns 252 barnfamiljer och 618 barn som bor i tillfälliga boendelösningar. Av dessa saknar 83 procent social problematik, nästan alla är födda utomlands och de flesta har invandrat från länder utanför Europa.

Arbetet utifrån hemlöshetsplanen kan inte ses som avslutat, men mycket har uppnåtts inom ramen för arbetet med planen. Fler lägenheter har förmedlats till stadens hemlösa, vilket har möjliggjort att många barn har fått en fast bostad. Det är nu färre barn som berörs av vräkning i Göteborg. Göteborg är störst i Sverige när det gäller modellen Bostad först för personer med missbruk eller psykisk ohälsa och lång tid i hemlöshet.

Uppföljningen av planens mål visar att:

1. Den akuta hemlösheten har ökat, främst bland personer som hamnat där på grund av svårigheten att hitta en bostad snarare än sociala problem.
2. Kronofogdens statistik visar att antalet vräkningar är i princip på samma nivå som 2015. Däremot har antalet barn berörda av avhysning minskat.
3. Antalet personer i hemlöshet med missbruk, psykisk ohälsa eller fysiska besvär är på samma nivå som 2015.
4. Antalet personer som saknar boende efter institutionsvistelse har ökat.
5. Det är fler personer som tidigare varit placerade i kommunens boenden som har fått egen bostad under planperioden.

Mål	2015	2016	2017	2018	2019	Kommentarer
Staden ska halvera antalet personer som befinner sig i akut hemlöshet	828	968	839	1066	959	Personer som bor i akuta boendelösningar, skyddade boenden, utomhus o.dyl
– Antalet barn i akut hemlöshet	403	512	500	663	618	Barn som bor tillsammans med förälder i akuta boendelösningar eller i skyddade boenden
Antalet personer som vräks från sin bostad ska minska	135	106	113	140	-	Genomförda avhysningar av Kronofogden
– Antalet barn berörda av avhysning	26	9	13	13	-	Avser avhysningar som berört barn som bor permanent hos förälder eller är umgängesbarn
Antalet personer som skrivs ut från vård eller behandling och saknar bostad ska minska	270	252	494	296	301	Personer som saknar boende efter institutionsvistelse
Antalet personer med komplex problematik i form av missbruk/psykisk/fysisk ohälsa ska minska	1898	1997	2059	2070	1902	Personer som har behov av stöd m.a.a. missbruk och/eller psykisk/fysiska ohälsa
Fler personer som bor i kommunens boenden ska få egen bostad	470	500	600	530	-	Personer som tagit över lägenhet med kommunalt kontrakt till eget hyresavtal

Källa: Göteborgs Stads kartläggning av hemlöshet 2015, 2016, 2018 och 2019 (april). Socialstyrelsens hemlöshetskartläggning 2017. Uppgifter från Kronofogden och fastighetskontoret. Vissa uppgifter för 2019 finns endast tillgängliga 2020.